

in zijn handboek een beschrijvende lijst van zinnebeelden opgenomen.⁵¹

De klantenkring

Van de firma Elbers in Zwartsluis zijn enkele kasboeken bewaard gebleven. Hieruit rijst het beeld op dat dit bedrijf zich vooral toelegde op het schilderen van vlaggen en wimpels. Alle soorten sierschilderwerkzaamheden werden aan schepen verricht. Naamborden werden geschilderd, vlaggenknoppen verguld, evenals de leeuwjes die als versiering op de helmstok stonden. Er werden ook vlaggen en wimpels beschilderd.

Pijnappels' achtergrond als zoon van een kleermaker doet vermoeden dat diens bedrijf toch vooral een vlaggenmakersbedrijf was, met het beschilderen van vlaggen als specialiteit. Evenals Elbers zal Pijnappels niet alleen grote feestvlaggen en wimpels hebben beschilderd, maar ook kleinere wimpeltjes hebben vervaardigd –de zogenoemde vleugels–, met bijvoorbeeld de gemeentewapens van de twee plaatsen waartussen het beurtschip voer. De 'gewone' vlaggen en wimpels zullen zijn gemaakt in opdracht van een beurtschipper voor dagelijks gebruik. De bijzondere beschilderde vlaggen en wimpels zullen zijn vervaardigd als relatiegeschenk in opdracht van bijvoorbeeld een graanhandelaar, zoals de eerder genoemde A.G. Paats, die een wimpel aan de weduwe Horians schonk.

Een deel van de klanten van Pijnappels, misschien wel het belangrijkste deel, kwam van de Zuid-Hollandse eilanden en Zeeland. Van het eiland Goeree-Overflakkee zijn vlaggen en wimpels bekend van beurtschippers uit Ooltgensplaat, Sommelsdijk, Dirksland,

Stellendam en Goedereede. Op één na zijn ze aan de firma Pijnappels toe te schrijven.⁵² De uitzondering betreft een fragment van de vlag van de *Vrouw Anna*, vermoedelijk uit het begin van de negentiende eeuw.⁵³ Uit het Zeeuwse Sint-Annaland (Tholen) zijn twee vlaggen en een wimpel bekend.⁵⁴ De ene vlag, in particulier bezit, is afkomstig van de beurtschipper Mattheus de Graaff (1823-1914).⁵⁵ Hij kwam uit Poortvliet, zijn schip was de *Catharina*, vernoemd naar zijn vrouw. Deze schipper vervoerde voor de boeren diverse producten naar Rotterdam, zoals graan, aardappelen, appels, eieren en bracht ook weer van alles mee terug, zoals kolen en turf en ook huisraad voor pasgetrouwden. Volgens overlevering was deze vlag de eerste prijs voor het aanvoeren van de beste meekrap naar de markt van Rotterdam.⁵⁶ Het ligt echter meer voor de hand dat het hier –zoals bij de eerder genoemde Horianswimpel– gaat om het aanbrengen van de eerste lading van het seizoen. De vlag is gesigineerd door F.H. Pijnappels (bijlage nr 1). De andere vlag is in de collectie van het Streekmuseum De Meestooft te Sint-Annaland en is afkomstig van Abraham Theunisse (1786-1878), beurtschipper van Sint-Annaland op Rotterdam (bijlage nr 3).⁵⁷ De vlag is niet gesigineerd, maar wel gedateerd, namelijk 1868, en op grond daarvan toe te schrijven aan Jacob Boshamer.

De wimpel bevindt zich eveneens in de collectie van het Streekmuseum in Sint-Annaland en heeft als titel 'De Graanoogst'. Deze is niet gesigineerd en ook niet gedateerd. Vermoedelijk is ook deze wimpel van een beurtschipper afkomstig (bijlage nr 4). Uit Yerseke is een wimpel bekend van de